

громадянином Європейського Союзу. Воно має додатковий (субсидіарний) характер стосовно громадянства держави-учасниці та може враховуватися міжнародним правом лише у певних випадках (громадянин країни-члена ЄС мають право на правовий та соціальний захист з боку будь-якої країни ЄС) [1, с. 167].

На сьогодні відсутній єдиний універсальний акт, який регулює питання громадянства у міжнародному праві. Проте є цілий ряд міжнародних договорів, направлених на врегулювання окремих проблемних питань громадянства, наприклад: Конвенція про врегулювання деяких питань, пов'язаних з колізією законів про громадянство 1934 р.; Конвенція про громадянство заміжньої жінки 1957 р. та деякі ін. Існує також низка регіональних угод у цій сфері. Однією із таких є Європейська конвенція про громадянство від 6 листопада 1997 р., яка була прийнята в рамках Ради Європи і тепер є основним джерелом для європейських держав, у тому числі й України [2, с. 84].

Як підсумок слід зазначити, що, з точки зору міжнародного права, громадянство повинно сприйматись, перш за все, як суб'єктивне право кожної людини. Набуття громадянства окремої країни повинно гарантуватись кожній особі, оскільки саме із громадянством пов'язана можливість реалізації ряду основоположних прав та свобод. На сьогодні не існує єдиного підходу до врегулювання набуття громадянства з точки зору міжнародного права. Проте наявна тенденція відповідно до якої приймають угоди для врегулювання питань колізій національного законодавства щодо набуття та припинення громадянства, а також вирішення проблем апатридів та наявності множинного громадянства.

Список використаних джерел

1. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник / А. В. Войціховський; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2020. – 544 с.
2. Фенич Я. В. дисертація: «Адміністративно-правове забезпечення права на громадянство в Україні» / Я. В. Фенич; Ужгород. нац. ун-т – Ужгород, 2020. – 211 с.

Ліксман А. Ю., здобувачка вищої освіти І курсу, група ЦГЮ-211
Науковий керівник – **Нітченко А. Г.**, к.і.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

КОНСТИТУЦІЙНА СКАРГА: ПОНЯТТЯ, ПОРЯДОК ПРИЙНЯТТЯ, ПРИЙНЯТНІСТЬ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Захист прав і свобод людини і громадянина є конституційно-правовим обов'язком кожної сучасної держави. Одним із засобів втілення цього обов'язку є конституційна скарга як один із найефективніших юридичних засобів, за допомогою якого відбувається захист основних прав і свобод особи, втілення конституційних цінностей у національному правопорядку.

Для українського конституційного законодавства конституційна скарга є новим інститутом, поява якого на сьогоденному етапі безпосередньо зумовлена внесенням змін до ст. 55 Конституції України. Так, у ч. 4 зазначеної статті закріплюється положення, що кожен громадянин має право звернутися до Конституційного Суду України із конституційною скаргою із підстав, що визначені Конституцією, та в порядку, встановленому законом [1].

Підстави такої скарги також встановлені законодавством на конституційному рівні, а саме у ст. 151-1 Конституції України. У ній зазначено, що Конституційний Суд України вирішує питання про конституційність закону України за конституційною скаргою особи, на думку якої у вирішальному рішенні в її справі використано закон України, що не відповідає Конституції. Конституційна скарга подається лише у випадку, якщо всі інші національні способи юридичного захисту використано [1].

Поняття конституційної скарги визначене в ЗУ «Про Конституційний Суд України» від 13.07.2017 р. Це одна із форм звернення до Конституційного Суду. Ст. 55 цього закону дає таке визначення конституційної скарги: «конституційною скаргою є подане до Суду письмове клопотання щодо перевірки конституційності закону України чи його окремих положень, який використаний в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу» [2].

Конституційна скарга має обов'язково містити:

1) прізвище, ім'я, по батькові громадянина України, особи без громадянства чи іноземця, адресу зареєстрованого місця проживання особи чи перебування особи (для особи без громадянства чи іноземця) чи повну назву та місцезнаходження юридичної особи, а також, якщо наявні, адресу електронної пошти чи номер засобу зв'язку;

2) інформацію про уповноважену особу, яка діє від імені суб'єкта права на конституційну скаргу;

3) короткий переказ вирішального рішення суду, у якому було використано відповідні норми закону України. Необхідно зазначити інформацію саме про основну мотивацію суду та резолютивну частину;

4) опис перебігу розгляду відповідної справи в судах;

5) певні норми закону України, які потрібно перевірити на конституційність, та певні норми Конституції України, на відповідність яким потрібно перевірити закон України. Потрібно зазначити повну назву закону, його реквізити та, за необхідності – певні словосполучення);

6) обґрунтування тверджень щодо невідповідності закону України Конституції України, також зазначити, які саме права людини, гарантовані Конституцією, були порушені внаслідок використання закону України чи його окремих положень;

7) інформацію про матеріали та документи, на які дає посилання суб'єкт права на конституційну скаргу, перелік цих матеріалів і документів із додаванням їх копій [2].

Обов'язкова участь представника законом не передбачається, тобто в ініціатора конституційної скарги є можливість особисто захищати свої права й інтереси в конституційному провадженні. Якщо представник присутній, то ордер чи довіреність, що йому видані, повинні закріплювати можливість представництва інтересів суб'єкта права на конституційну скаргу саме у Конституційному Суді України.

Конституційна скарга підписується особисто фізичною особою, яка цю скаргу подала. Якщо дієздатна фізична особа через вади в здоров'ї чи стан здоров'я не має змоги самостійно підписати скаргу, це робить уповноважена особа, що діє від імені фізичної особи. Конституційну скаргу юридичної особи підпису компетентна особа, повноваження якої має підтверджуватися установчими документами даної юридичної особи та актом про призначення на посаду цієї уповноваженої особи

Суб'єктом права на конституційну скаргу є особа, на думку якої у вирішальному рішенні по її справі використано закон України, що не відповідає Конституції України. До зазначеного суб'єкта не відносяться юридичні особи публічного права.

Положення щодо прийнятності конституційної скарги закріплені ст. 77 ЗУ «Про Конституційний Суд України». Конституційна скарга є прийнятною, якщо вона відповідає вимогам ст. 55 і 56 цього закону, за умов, коли застосовано всі національні способи юридичного захисту, та якщо з дня набрання законної сили вирішальним рішенням суду, у якому використано закон України чи його окремі норми, пройшло не більше трьох місяців [2]. Винятком є умова, якщо розгляд конституційної скарги визнаний необхідним із мотивів суспільного інтересу.

Якщо суб'єкт права пропустив час подання конституційної скарги, тому що не мав повного тексту рішення суду, він має право висловити у конституційній скарзі клопотання про поновлення пропущеного строку, додавши при цьому необхідну інформацію та належні докази. При цьому, потрібно зважати, наскільки відтермінування в отриманні рішення суду реально впливає на строк подання конституційної скарги [3].

Суд має право відмовити у відкритті конституційного провадження, у випадку, якщо конституційна скарга визнається неприйнятною, її зміст і вимоги необґрунтовані чи наявне зловживання правом на подання конституційної скарги.

Велика палата може видати забезпечувальний наказ, тобто виконавчий документ, за допомогою якого можуть вживатися заходи щодо забезпечення конституційної скарги. Підставою цьому є необхідність запобігти наслідкам, можливість настання яких пов'язана з виконанням вирішального рішення суду. Тимчасова заборона вчиняти конкретну дію є способом забезпечення конституційної скарги. Забезпечувальний наказ втрачає свою чинність у день ухвалення рішення чи постановлення ухвали про закриття конституційного провадження у справі.

Отже, незважаючи на те, що конституційна скарга є новим інструментом в системі конституційного права України її значення колосальне для правової системи України. Із запровадженням інституту конституційної скарги, громадяни отримали змогу звернутися до Конституційного Суду України з метою захисту своїх конституційних прав, порушених законом.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 в редакції від 01.01.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4348> (дата звернення: 27.10.2021)
2. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 № 2136-VIII в редакції від 11.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19?find=1&text=%D0%A1%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%B3%D0%B0#n340> (дата звернення: 27.10.2021)
3. Рекомендації для фізичних та юридичних осіб щодо внесення до Конституційного Суду України конституційних скарг. *Конституційний Суд України*. URL: <https://ccu.gov.ua/publikaciya/rekomendaciyi-dlya-fizychnyh-ta-yurydychnyh-osib-shchodo-vnesennya-do-konstytuciyogo> (дата звернення: 27.10.2021)

Лавровська В. І., здобувачка вищої освіти 3 курсу, група КЮ-191

Пальона А. В., здобувачка вищої освіти 3 курсу, група АЮ-191

Науковий керівник - **Керноз Н. Є.**, старший викладач.

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

СУДОВІ ВИТРАТИ В УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Реалізація конституційної засади статті 55 Основного Закону України щодо можливості судового захисту прав і свобод особи неможлива без дотримання детально регламентованої процесуальним законодавством форми. При цьому право на звернення до суду не є абсолютним та має встановлені для учасників судового процесу правила поведінки, зокрема фінансової: попереднє визначення суми судових витрат, необхідність сплатити наперед судовий збір та витрати, пов'язані з правничою допомогою адвоката, відшкодування судових витрат протилежній стороні у разі незадоволення позову тощо.

Оскільки з 15.12.2017 року суттєво законодавчо оновлені положення щодо судових витрат в національному судочинстві, то виникає необхідність провести порівняльний аналіз правового врегулювання судових витрат в адміністративному й цивільному судочинстві України на предмет їх уніфікації.

Правову основу дослідження становлять: спеціальний Закон України «Про судовий збір» № 3674-VI від 08.07.2011 р. (далі - Закон № 3674-VI) [1], глава 8 Розділу I Кодексу адміністративного судочинства (далі – КАС) й глава 8 Розділу I Цивільного процесуального кодексу (далі – ЦПК) України» [2,3] з однаковою назвою «Судові витрати» й інші Закони.

Якщо провести хронологічно-ретроспективний аналіз ч. 3 ст. 2 ЦПК України щодо перелічених в одній статті засад як принципів цивільного судочинства, то вперше на законодавчому рівні проголошений такий новий принцип як «відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судове рішення». Щодо закріплення